

Farma zvířat

George Orwell (1903 – 1950)

Zařazení autora do uměleckého směru

- Pozdní období autorovy tvorby
- Světová próza za 2. světové války
  - o Toto dílo vzniklo ve stejné době jako Exupéryho Malý princ
  - o Další existencialisté A. Camus – Cizinec, J. P. Sartre
  - o Autoři ztracené generace
    - E. Hemingway
    - E. M. Remarque
  - o V Česku vznikl třeba Cirkus Humberto od E. Basse
- Antiutopie 20. století
  - o Meziválečná próza s prvky SCI-FI
  - o obraz fiktivní budoucnosti společnosti, člověka, vědy
  - o osud člověka v nepříznivém prostředí
  - o stinné stránky technického pokroku
  - o tzv.: fantasy literatura – s bájnou pohádkovou atmosférou
  - o otřesné vize totalitní společnosti
  - o **utopie**
    - prozaický žánr, který líčí ideální společenské poměry ve vymyšlené zemi, je idealizovaná představa nereálné lidské společnosti, obce nebo státu, humanistický myslitel Thomas More – název své knihy Utopie (1516), v širším významu označuje něco sice žádoucího, ale neskutečného, nereálného a nemožného
  - o **antiutopie**
    - je opakem utopie, myšlenka fiktivní společnosti, která se vyvinula špatným směrem, má zásadní nedostatky, sebedestrukce, další představitel Karel Čapek
  - o

Historický kontext

- Velká říjnová revoluce – komunisté (1917), Stalin nechal popravit bolševické představitelé (1938), 2. světová válka (1939-1945)
- Strach společnosti z ozbrojeného konfliktu mezi SSSR a USA
- období Studené války
- předpověď vývoje Stalinistického režimu
- V ČSR oficiálně zakázán, vydáván pouze ilegálně, či v exilu
- hlavním tématem je manipulace a kontrola, popření lidské individuality
- vzrůst vyspělosti techniky – možnost hrozby

Jeho život:

- Vlastním jménem Eric Artur Blair
- Britský prozaik, novinář a esejista
- Znamý především díky jeho anti utopistickým dílům
- Považován za vizionáře
- Byl antifašista, socialista, demokrat a odpůrce totalitních režimů a kritik autoritářských režimů
- Přikláněl se k levicovým názorům
- Vystudoval prestižní Elton College
- Pracoval u policie v Britské Indii
- Zapojil se do španělské občanské války, kde byl těžce zraněn
- Neúčastnil se 2. světové války z důvodu tuberkulózy, na kterou i zemřel

Jeho tvorba:

- Jeho nejslavnější anti utopistické dílo je 1984, které popisuje fiktivní realitu a zcela nesvobodnou zemi, kde má stát potřebu kontrolovat i lidské myšlenky
- Své zkušenosti z koloniální Indie zužitkoval v díle Barmské dny
- Jeho eseje patří k nejuznávanějším v anglické literatuře
- Největší vliv na dílo měl odpor k totalitním a nesvobodným režimům, levicová orientace
- Jeho tvorbu ovlivnily zkušenosti z života mezi spodinou, občanská válka, láska ke svobodě a demokracii
- V komunistickém Československu byl zakázaným autorem

Podobní autoři:

- Ray Bradbury – 451° Fahrenheita
- Josef a Karel Čapek – Ze života hmyzu
- Eduard Bass – Cirkus Humberto
- A. de Saint-Exupéry – Malý princ

Rozbor díla Farma zvířat

Anotace díla

- Celý děj se odehrává na anglické farmě. Zpočátku je to úplně normální farma, ale zvířata, která na ní žijí, se shodnou na tom, že se nenechají ovládat majitelem panem Jonesem. Tento názor vygraduje až k revoluci a vyhnání majitele. Celou tuto slavnou věc zvířata oslavují a na počtu této události zpívají píseň Zvířata Anglie... Vůdci se stávají prasata, poněvadž jsou inteligentní. Nejdůležitější slovo mají však dvě prasata a to Kuliš a Napoleon... Napoleon se s Kulišem posléze nemohou dohodnout, a to vyústí v to, že Kuliš je vyhnán. Tím pádem se vůdcem stává Napoleon, který si nechá říkat soudruh Napoleon. V době, kdy vládl klid, zvířata napsala sedm příkázání. Zpočátku se všechna dodržovala, ale prasata je podle své libosti měnila... Celý tenhle problém vyústil v naprostý "bordel". Prasata se stala nadřazenými a ostatní jim byli svým způsobem až otroky. Prasata začala obchodovat s lidmi a nálada na farmě už byla horší než za dobu vládnutí pana Jonese...

Literární druh

- Epika - próza

Literární žánr

- Alegorický román ve formě bajky
  - o Alegorie obsahuje skrytý význam, vypovídá o něčem, co v textu není přímo řečeno
  - o Bajka používá nadpřirozené schopnosti (zvířata mluví), z příběhu vyplývá ponaučení

Rok vydání

- 1945

Téma

- Kritika a satira totalitních režimů
- Kritika nástrojů totalitních režimů
  - o Manipulace s informacemi
  - o Vyvolávání nenávisti
  - o Nesvoboda
  - o Utlačování menšin
- Nastolení komunismu v Rusku
- Ruská revoluce
- Instrument ke zneužití moci
- Rozklad socialistických idejí

Motiv

- Manipulace, nepřátelství, nenávisť, diktatura, utopie, útlak, boj, revoluce
- Rovnost zvířat, 7 pravidel (příkázání)
- Píseň
- Jablka a mléko (VIZ ÚRYVEK NÍŽE)
  - o Prasata si začnou přidávat výhody. Začne se ztrácet mléko, ty si zabírají prasata, aby měla lepší stravu než ostatní. Pištík má proslov (viz níže)
  - o Hrozí vnějším nepřítelem, aby zakryl zvěrstva, které koná on sám (typické pro totalitní režimy)
    - „Budete mě poslouchat, nebo se Jones vrátí“
- Ovce jako tupé stádo -> nepochopí pravidla, proto jim je Napoleon shrne
  - o „Čtyři nohy dobré, dvě nohy špatné“ -> to si ovce pamatují a to se jim líbí
    - Na takovýchto lidech totalita staví svou moc

Časoprostor

- Děj se odehrává v Anglii na fiktivní venkovské farmě pana Jonese
- Čas není specifikován, nicméně dá se říct, že se jedná o první polovinu 20. století

Kompozice

- Kniha rozdělena na 10 kapitol
- Vyprávění je chronologické

Vypravěč, forma

- Vypravěčem je sám autor jako vnější nezávislý pozorovatel děje (ER FORMA)

Jazykové prostředky

- Spisovný jednoduchý jazyk
- Častá přímá řeč
- Dialogy zvířat
- Monology vypravěče
- Oslavná píseň
- Časté satirické a kritické prvky směřující proti socialistickému režimu
- politický slang
- ironie

Tropy a figury

- Eufemismus
  - o zjemnění jazykového výrazu označující nepříjemnou nebo drsnou skutečnost
- Hyperbola
- Personifikace v celém díle
- Alegorie
- metafory postav – psi jako tajná policie, prasata jako vládnoucí třída, ovce jako nepřemýšlející dav

Hlavní myšlenka

- Varování před zneužitím moci
- Kritika totalitních režimů a sovětského svazu
- Manipulace s informacemi
- Ukázka fungování totality

Vysvětlení názvu díla:

- zvířata přejmenovali farmu z Panské farmy na Farmu zvířat po tom, co z ní vyhnali p. Jonese (revoluce)

Dobové vnímání díla

- u nás se dílo po 2. světové válce nestihlo prosadit (Orwell zakázaným autorem)
- dílo se později dostalo do všeobecného povědomí všem

Charakteristika postav

prase Major – má vizi revoluce, umírá na počátku příběhu

prase Napoleon – autoritářský a manipulativní vůdce

prase Kuliš – má dobré úmysly, ale je smeten silou Napoleona

prase Pištík – „prodloužená ruka“ Napoleona, lhář, který manipuluje s ostatními zvířaty, překrucuje pravdu

kůň Boxer – pracovitý a dobromyslný, ale zmanipulovatelný režimem, pro myšlenku budování státu, kde jsou si všichni rovni, obětuje vlastní život

Psi – plní rozkazy Napoleona, jsou mu věrní

Ovce – tupý dav, bez přemýšlení opakují naučené fráze, nemají názor, nechtějí ho mít, ideální materiál pro totalitní vládcu

osel Benjamín – představitel pasivního intelektuála (Orwell), který zná pravdu a tuší důsledky, ale nevidí žádné východisko, svou aktivitu považuje za zbytečnou, protože ovce přehluší jakýkoliv vzdor a psi zničí všechny, kdo se pánovi postaví

Lidé – představitelé kapitalistů

pan Jones – majitel Panské farmy, alkoholik

Symbolika postav:

Major = Lenin

Napoleon = Stalin

Kuliš = Trockij (soupeřil o moc se Stalinem, zasazoval se o industrializaci a elektrifikaci SSSR, nakonec vyhnán Stalinem ze země)

Psi = tajná policie

Ovce = tupý dav lidí následující Stalina

Lidé = kapitalisté

Boxer = naivní a zmanipulovaný občan věřící ve světlou budoucnost, kde jsou si všichni rovni

Animalismus = pravidla

1. Každý, kdo chodí po dvou nohách, je nepřítel
2. Každý, kdo chodí po čtyřech nohách nebo má křídla, je přítel
3. Žádné zvíře nesmí chodit oblečené
4. Žádné zvíře nesmí spát v posteli
5. Žádné zvíře nesmí pít alkohol
6. Žádné zvíře nesmí zabít jiné zvíře
7. Všechna zvířata jsou si rovna

Nastínění děje:

Příběh se odehrává na zvířecí farmě zvané Panská farma. Starý inteligentní kanec Major naučil ostatní prasata píseň Zvířata Anglie, čímž vznikl tzv. animalismus (vyznačuje se nenávistí k lidem a láskou ke zvířatům). Major také nabádal ostatní k revoluci, která byla po jeho smrti uskutečněna a při které prasata převzala moc a vyhnala z farmy jejího majitele pana Jonese. Farmě dávají název Zvířecí farma a je sepsáno 7 pravidel, která všechna zvířata musí dodržovat.

Zvířatům vládnou kanec Napoleon a kanec Kuliš, kteří se neustále dohadují. Napoleon všechny poštvé proti Kulišovi a sám sebe učiní Velkým vůdcem. Je málomluvný, ale dokáže všechny přesvědčit o svém názoru. Hloupá zvířata s ním ve všem souhlasí a následují ho. Zvířata na farmě pracují mnohem více než dřív, chtějí si postavit mlýn, ale jejich životní podmínky se nezměnily, mají stále stejné přiděly jídla. Sedmero je upravováno v prasečí prospěch, a jakmile ostatní zvířata protestují, prasata je umlčí svými argumenty. Po roce je produkce farmy stále nižší, což se svádí na vyhnaného Kuliše. Zvířata odhalují jeho pomocníky a popravují je, což je proti jednomu z příkázání. Zvířata se chtějí přesvědčit, jak příkázání zní, a shledávají, že je zde napsáno, že žádné zvíře nezabije jiné bez důvodu. I další příkázání byla pozměněna, ale zvířata si myslí, že už si je správně nepamatují. Prasata se přestěhovala do domu, začala nosit šaty, spát v povlečené posteli, pít alkohol a obchodovat s lidmi. Postupně také začínají chodit po dvou a navštěvovat se se sousedními farmáři. Napoleon farmě vrátil označení Panská. Lidští farmáři si povšimnou, že prasata vykořisťují své poddané mnohem více než oni svá zvířata. V závěru hrají všichni poker a není možné rozeznat, kdo je člověk a kdo prase. Na vratech už visí jen jediné pravidlo: „*Všechna zvířata jsou si rovna, ale některá jsou si rovnější.*“

Úryvek díla (motiv jablka a mléka)

"Soudruzi," zvolal, "jistě si všichni uvědomujete, že my prasata to neděláme ze sobectví, či že to snad znamená nějaké privilegium. Mnoho z nás ve skutečnosti jablka ani mléko nesnáší. Já osobně je nesnáším. Jíme je jen proto, abychom si zachovali zdraví. Jablka, soudruzi, a to je dokázáno vědecky, obsahují látky naprosto potřebné pro vývoj prasete. My prasata pracujeme duševně. Celé zařízení této farmy závisí na nás. Ve dne v noci se staráme o vaše blaho. My ta jablka jíme a mléko pijeme pro ""vás""! Víte, co by se stalo, kdybychom my, prasata, nebyla schopna dostát svým povinnostem? Jones by přišel zpátky! Ano - Jones by se vrátil! A soudruzi," ječel Pištík téměř plačky a poskakoval sem tam, mrskaje ocáskem, "jistě nikdo nechcete, aby se Jones vrátil?" Byla-li si zvířata něčím naprosto jista, pak tím, že nechtějí Jonese zpět. Když se na celý problém podívala z tohoto úhlu, neřekla už ani slovo. Bylo přece úplně jasné, že je v jejich zájmu, aby si prasata uchovala dobrou kondici. A tak se nakonec všichni bez řečí shodli, že mléko a padavky (a také celá úroda jablek) patří jen prasatům.